

УДК 339.727

Вівчар О.Й.Національний університет “Львівська політехніка”,
кафедра економіки, фінансів та обліку**ВДОСКОНАЛЕННЯ МЕХАНІЗМУ АКТИВІЗАЦІЇ ІНВЕСТИЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ**

© Вівчар О.Й., 2000

У даній статті висвітлюється реальний стан інвестиційної діяльності, проблеми залучення інвестицій, розглядаються актуальні науково-практичні рекомендації щодо покращання механізму активізації інвестиційних процесів.

The real state of investment, problems of drawing investments, scientic-practical recommendations for improvement of mechanism of investment process activization are described in this work.

Одне з головних завдань національної економіки полягає в активізації інвестиційної діяльності й у розробленні нового її економічного механізму, який відповідав би вимогам подолання кризи й оздоровлення економіки, лібералізації роботи підприємств у ринковому середовищі.

Ситуація в інвестиційній сфері України характеризується низькими темпами освоєння капіталовкладень і введення виробничих потужностей, зростанням обсягів незавершеного будівництва, незадовільними параметрами структури капіталовкладень. Зменшення інвестиційних можливостей суб'єктів господарювання, зниження інвестиційної частки у бюджетах усіх рівнів, брак ефективних ринкових механізмів формування власного інвестиційного потенціалу, відсутність довгострокової концепції структурних змін – все це призвело до малосприятливого інвестиційного клімату.

У промисловому секторі економіки існує ситуація неспроможності фінансового самозабезпечення: внутрішні джерела нагромаджень не задовольняють об'єктивних потреб. Отже, економічний механізм активізації інвестицій потребує створення дієвого блока перерозподілу фінансових ресурсів, як у межах промисловості, так і всієї економіки, а також залучення іноземних інвестицій.

Ми проаналізували іноземне інвестування на території України і помітили, що тут відбуваються значні зміни у структурі іноземних інвестицій виробничого і невиробничого призначення. Активізація інвестиційних процесів спостерігається в найменш пріоритетних, невиробничих сферах – торговельній, фінансовій. Там же найжвавіше йде нагромадження потенційних інвестиційних ресурсів, причому значна частина цих процесів є тіньовою й кримінальною. Водночас нагальною є потреба саме у прямих виробничих інвестиціях у промисловість, сільське господарство. Потрібно стимулювати нагромадження передусім там, де виробниче реінвестування є найневідкладнішим. Зокрема, у паливно-енергетичному комплексі до перспективних проектів належить розвідка та видобуток нафти і газу. Особливе значення нині має реалізація цих інвестиційних проектів у шельфі Чорного моря.

Машинобудівна галузь, маючи значний потенціал, потребує значних валютних коштів для реалізації інвестиційних проектів, які вже є розроблені та погоджуються з зарубіжними інвесторами. Зокрема, це стосується проектів випуску суцільнопресових труб великого діаметра на Краматорському ВАТ “Енергомашспецсталь” (170 млн. дол. США), виробництва кермових механізмів для автотранспорту – Первомайському машинобудівному заводі Луганської області (44,5 дол. США), кінцевого різального інструменту – Сумському об’єднанні ім. Фрунзе (12 млн. дол. США). Потребують реалізації й такі інвестиційні проекти, як виробництво високовольтних ввідів для трансформаторів, алюмінієвих і мідних емальпроводів, мідної катанки Запорізькою державною корпорацією “Запоріжтрансформатор” (20 млн. дол. США), складних інтегральних мікросхем Івано-Франківським АТ “Родон” (128 млн. дол. США), дизельних автобусів і тролейбусів – Львівським автобусним заводом (51,3 млн. дол. США), оптичного скла та заготовок для окулярних лінз – Ізюмським приладобудівним заводом ім. Дзержинського Харківської обл. (31 млн. дол. США).

Маючи потужну промислову базу для випуску деяких промислових і продовольчих товарів, що за своїми якісними характеристиками відповідають світовим стандартам, Україна практично позбавлена адекватних промислових потужностей для виготовлення тари та упаковки. Залучення іноземних фірм, що працюють у цьому напрямку, дасть змогу забезпечити продукцію якісною тарою та таропакувальними матеріалами, поліпшити її естетичний вигляд та підвищити конкурентоспроможність на світовому ринку. Українськими підприємствами розроблено бізнес-плани та підготовлено техніко-економічні обґрунтування, на реалізацію яких потрібно понад 500 млн. доларів США.

Україні потрібні фінансові ресурси для вирішення питань технічного переозброєння і модернізації цукрових заводів. Розроблено низку інвестиційних проектів, що стосуються перероблення м’яса та молочної продукції.

З метою підготовки пропозицій щодо забезпечення сприятливих умов для розвитку економіки України, прискорення її інтеграції у світову економіку та залучення іноземних інвестицій Указом Президента України від 27 січня 1996 р. №90 при Кабінеті Міністрів України створено Консультативну раду з питань іноземних інвестицій в Україні.

Для координації роботи щодо подальшого розвитку міжнародного економічного співробітництва, взаємодії з міжнародними фінансовими організаціями, відповідними міждержавними і регіональними організаціями, організаціями іноземних держав у сфері залучення та використання зовнішніх фінансових ресурсів Указом Президента України у липні 1996 р. створено Національне агентство з реконструкції та розвитку.

Залученню іноземних інвестицій в економіку України сприяють також двосторонні угоди про взаємний захист і заохочення інвестицій.

Однак існує цілий ряд об’єктивних і суб’єктивних чинників, які негативно впливають на іноземне інвестування, зокрема:

- нестабільна політична ситуація у державі;
- нестабільність законодавства, відсутність гарантій захисту іноземних інвесторів від його зміни;
- низький рівень ділової та професійної кваліфікації підприємців;
- брак зацікавлених партнерів;
- руйнівна податкова система;

- відсутність дієвої системи страхування інвестицій;
- високий рівень інфляції;
- відсутність власності на землю;
- неконвертованість валюти.

Необхідно відзначити, що попри всі позитиви, іноземні інвестиції мають і негативні особливості. Іноземні інвестиції не створюють національного капіталу, прибуток, отриманий від них, переважно вивозиться. Так, у 1997 р. з отриманих дивідендів з капіталу іноземних інвесторів лише близько 10 % було реінвестовано. Іноземний капітал у будь-який момент може залишити країну, особливо, якщо він уже окупився. Отже, особливих надій на західну допомогу не можна покладати, особливо в умовах нестабільної політичної ситуації.

У ринковій моделі головні функції з нагромадження й перерозподілу фінансових ресурсів і контролю за ефективністю цих процесів закріплені за двома інституціями – фондовим ринком та банківською системою. Економічний механізм стимулювання інвестицій має враховувати цих посередників і відводити їм відповідну роль. Незважаючи на те, що інфраструктура ринку цінних паперів в Україні вже сформована, реальні надходження від нього поки що незначні. Це зумовлено, насамперед затягуванням темпів приватизації. З іншого боку, на вторинному ринку цінних паперів реальним попитом на ньому користуються акції одного-двох десятків підприємств-емітентів. Акції великої кількості приватизованих підприємств не даватимуть швидкого прибутку і тому ще довго не цікавитимуть потенційних покупців. За рахунок державних облігаційних позик вирішуються проблеми ліквідації поточної заборгованості, а не довгострокового інвестування в пріоритетні галузі. Отже, надходження від фондового ринку можна розглядати як перспективне джерело інвестицій в майбутньому.

Порівняно з ринком цінних паперів банківська система у фінансовому та організаційному плані більш готова до активного включення в інвестиційні процеси. Проте й далі діє відчутна мотивація до короткострокового кредитування й розрахунково-касового обслуговування клієнтів. Зважаючи на інфляційні процеси у вітчизняній економіці, така структура банківських кредитів є цілком виправданою. Реалізація інвестиційних проектів потребує вилучення з обігу значних грошових коштів на тривалий час. За цей час інфляційні процеси призведуть до повного знецінення ресурсної бази інвестиційних банків. І тому, у таких умовах, є актуальним розробленням механізму стимулювання перерозподілу банківських активів у бік довгострокового інвестування. Як свідчить світовий досвід, єдиний спосіб такого стимулювання – це надання податкових чи інших пільг. Уряд України тільки починає розробляти заходи, що заохочуватимуть банки надавати довгострокові кредити. Планується встановити сприятливіші нормативи для економічної діяльності тих банків, у яких питома вага довгострокових інвестиційних кредитів становитиме не лише 25 % загального обсягу кредитного портфеля. Однак поки уряд не затвердить конкретний перелік пільг для довгострокових інвесторів, цей захід не спрацює.

Якщо порівняти напрацьовані елементи економічного механізму стимулювання інвестиційної діяльності в Україні, то не можна не помітити значної уваги до іноземного інвестора і певне мотивування національного товаровиробника та фінансових посередників, відверте нехтування приватним інвестором - фізичною особою. Саме ці групи потенційних інвесторів повинні відіграти найважливішу економічну роль на національній інвестиційній

сцені. Загальносвітовою тенденцією є стимулювання внутрішніх заощаджень (підприємств і населення) як чинника економічного зростання.

Проблема створення масового інвестора є важкою не тільки через дуже низьку заробітну плату, зведену до прожиткового мінімуму. Порушені суттєвіші психологічні установки громадян на заощадження як наслідок зневіри до держави як гаранта й до фінансових посередників. Подолання цього куди важливіше в плані розгортання інвестиційних процесів ніж залучення кількох іноземних інвесторів на локальні об'єкти. Отже, в економічному механізмі активізації інвестиційних процесів практично відсутній блок стимулювання масового інвестора, і його опрацювання є важливим і невідкладним завданням.

Виходячи із зробленого аналізу, ми можемо зазначити, що економічний механізм інвестиційної політики потребує подальшого наукового обґрунтування й методичної розробки. Головними напрямками його вдосконалення мають стати забезпечення активізації інвестиційних процесів відповідно до визначених пріоритетів, створення дієвого блока перерозподілу фінансових ресурсів, як в межах промисловості, так і усієї економіки, а також залучення іноземних інвестицій. Актуальним є розроблення механізму стимулювання перерозподілу банківських активів у бік довгострокового інвестування, створення дійового й вигідного для масового інвестора механізму залучення вільних коштів у масштабні інвестиційні процеси.

1. Швиданенко Г.О., Оголь О.В., Заїкіна В.В. Обґрунтування інвестиційних проектів у процесі трансформації форм власності. К., 1998. 2. Збаразька Л.О. Удосконалення економічного механізму активізації інвестиційних проектів // Фінанси України. 1997. С.98.

УДК 330.322

Георгіаді Н.Г.

Національний університет "Львівська політехніка",
кафедра менеджменту і міжнародного підприємництва

ПРОБЛЕМИ ЗАЛУЧЕННЯ ІНОЗЕМНИХ ІНВЕСТИЦІЙ В ЕКОНОМІКУ УКРАЇНИ

©Георгіаді Н.Г., 2000

Висвітлюються і обґрунтовуються підходи до вирішення проблеми залучення іноземних інвестицій в економіку України. Аналізується структура іноземних капіталовкладень в економіку Львівської та Івано-Франківської областей.

In this article is shown some approaches to the solving of the problem of getting foreign investments to the economy of Ukraine, is analyses the foreign investments structure to the economy of Lviv and Ivano-Frankivsk regions.

В період переходу економіки України до ринку існуючий стан у сфері виробництва характеризується відсутністю фінансових коштів у більшості підприємств, взаємними нерозрахунками, гальмуванням оновлення основних фондів, різким скороченням обсягів